

Jonáš 2 (Na dně - v chrámě Páně)

I. Jonáš na dně

Minulou neděli - v prvním „jonášovském“ kázání - se Boží prorok ocitl na dně. Doslova i obrazně. Ve své snaze se co nejvíce vzdálit Bohu zvolil krajní řešení. Nechal se svrhnout přes palubu lodi do hlubiny - neboť tam už podle jeho mínění za ním Boží slovo nemohlo...

Z lidského pohledu měl právě tímto svržením Jonášův příběh skončit. Nebožáka vrženého do moře a klesajícího do hlubin už nikdo nevytáhne! A s koncem fyzické existence přece končí i její duchovní rozměr. Jak je to vyjádřeno i slovem 6. Žalmu: *„Mezi mrtvými tě nebude nic připomínat, což ti v podsvětí vzdá někdo chválu?“*

Zní to drsně – až nás to zaráží. Jsme totiž zvyklí číst Písmo spíš z pohledu Nového zákona, z perspektivy vzkříšení. Tento syrový, starozákonní pohled nám možná tolik blízký není - má však také cosi do sebe.

Do popředí totiž staví jedinečnost a neopakovatelnost lidského života. Každá věc má svůj čas, jež se dá ovšem také propásnout nebo promrhat.

Proto si vážme života a nečekejme – ani s hledáním Boha, s vírou, s odpuštěním, se smířením, se službou a bohoslužbou! Ale udělejme to raději hned. Dejme si své věci do pořádku co možná nejdřív...

Okouzující okamžiky, jedinečné příležitosti a výjimečné dary - to vše je také možné propásnout, minout, nevyslyšet. Proto žijme - soustředěně a řádně (*jako*

za denního světla¹), neboť zítra už může být na vše pozdě. To je z lidského hlediska správný postoj a pohled. Není to však pohled úplný.

Rozhodující nakonec není totiž to, co dělá a jak se dívá člověk², ale jak to vidí a co činí sám Bůh.

II. Jonáš v rybě

A Bůh se rozhodl nastrojít velkou rybu, která Jonáše pohltila.

Obraz proroka v břiše „velryby“ je asi nejznámější momentkou z celého vyprávění. I ten, kdo sotva kdy slyšel o dvanácti malých prorocích, si při zaslechnutí Jonášova jména vybaví muže v rybě. I samotný Ježíš, když odkazuje ke *znamení proroka Jonáše*,³ má na mysli právě jeho pobyt v rybích útrobach.

Zároveň však právě tento obraz budí přinejmenším rozpaky u mnohých skeptiků. Zůstat tři dny živý v břiše nějaké potvory - to je přece nesmysl! Dokonce i kraličtí bratři ve svých poznámkách k biblickému textu z 16. století považovali za nutné zmínit: „*spatřuje se tu divná Boží moc, že přirozená té ryby moc zažívající, jeho se dotknout nemohla*“.

Jistě, z pohledu biologie i zoologie je to nesmysl. Žádná taková ryba, v níž by mohl člověk strávit nestráven tři dny, prostě neexistuje. Předobraz ryby, která

---

¹ Ř 13,13

² 1 Sam 16, 7

³ Mt 12, 38 – 42

spolkla Jonáše je ovšem třeba hledat nikoliv v učebnicích přírodopisu, ale v mythologii⁴.

Už minule jsme si říkali, že moře bylo pro Židy místem navýsost nepřátelským, hlubokou jámou⁵, bydlištěm démonů a netvorů. A právě ryba z Jonášovy knihy byla jedním z nich - Bohu nepřátelským mořským ďasem.

Ale právě takovou nestvůru Bůh *nastrojil* - tj. použil ji pro svou věc, učinil ji svým nástrojem, nástrojem Jonášovy záchrany.

Bůh si totiž může na této zemi použít za svůj nástroj cokoliv a kohokoliv. Vždyť vládne nade vším. Jak vyznává sám prorok: *je stvořitelem souše i moře*.⁶ Žádné dálavy ani ostrovy se nemohou navěky vzpírat jeho spasitelným plánům, žádný člověk ani démon mu nakonec neodolá. Jedině Hospodin je Pánem celého kosmu i všech věků ...

Z tohoto chvalozpěvu plyne však i konkrétní naděje pro každého člověka - Bůh je Pánem - a tedy ani v žádném trápení, křivdě, neštěstí nebo starosti není člověku vzdálen. Naopak - v každé krizi či zkoušce může věci nastrojít tak, že se vše nakonec v dobré obrátí a každý konec může nastrojít tak, aby se stal novým začátkem ...

Tak se stane, že Jonáš v rybím břiše *opět* nachází svého Boha a z hlubin k němu vděčně volá.

---

⁴ viz ekumenický komentář k Dvanácti prorokům, str. 147

⁵ hebrejsky „jam“

⁶ Jon 1, 9

III. *Jonáš ponořený v chrámě*

To se obvykle vykládá tak, že Jonáš šel do sebe. Že poznal, *zač je v Lucku perník*, že zkrátka po celém tom martýriu našel opět cestu ke svému Bohu.

Nechci tento výklad zpochybnit, ale ani přecenit. Mám totiž za to, že na takovém místě - *v břiše pekel*⁷ - by se podobně úpěnlivě modlil téměř každý.

Jde však o obsah takové modlitby. Jonáš ani zde neprosí Hospodina o záchranu. Neprosí o ni – protože ji přímo poznává. Na úplném dně, v bezedné jámě, v lůně podsvětí a u kořenů hor a země, poznává bláhovost své původní představy, že Bohu lze utéci. Poznává, že Bůh je mu stále přítomný ...

Ne náhodou přitom v modlitbě dvakrát zmiňuje Hospodinův Chrám. Text knihy byl totiž zřejmě Židy dopsán v babylónském zajetí - tedy v době, kdy byl jejich Jeruzalémský chrám zničen a oni sami odvečeni do zajetí do cizí země. Právě v Babylóně, daleko od svých domovů, si však Židé začali uvědomovat, že není důležitý Chrám sám o sobě, jako spíš jeho obsah - tedy Hospodinova přítomnost, jež se ovšem neváže na jednu budovu či stavbu, ba ani na jednu církev a jeden věk, ale je všude tam, kde se koná liturgie - tedy všude tam, kde lidé k Bohu volají, oslavují ho písní a slyší jeho slovo...

Tak se i rybí útroby stávají Jonáši Božím chrámem, odkud se dá k Hospodinu volat. Docela podobně, jako se třeba tajným evangelíkům stávala chrámem mýtina s kamenným stolem v lese, nebo jako se současným evangelíkům stává chrámem třeba jedna místnost na obecním úřadě, kde se schází ke službám Božím.

---

⁷ kral.

Nejde však jenom o to, že k Bohu volá jeden zachráněný. Ale podstatné je, že se tím voláním obnovuje jeho obecenství s Bohem. Ale dokonce nejde jenom ani o to, že se jeden zachráněný vrací k Bohu. Ale voláním tohoto jediného je obnovován celý chrám a obecenství celého Izraele s Hospodinem.

Ať už totiž voláme odkudkoliv, z jakékoliv hloubky a jámy, do níž jsme propadli (nebo jakékoliv výšiny, kam jsme nerozumně vzlétli) nikdy nevoláme sami, ale vždycky voláme se všemi věřícími, **se** všemi křesťany. Proto se také modlíme - byť třeba každý doma sám - *Otče **náš*** ...

Jonáš ve svých modlitbách poznává, že Bůh je s ním, že *se stal jeho spasením*. A v tom se rozpomíná na své povolání, na Boží slovo, jež k němu proniklo a slibuje, že se vrátí do prorocké služby a k úkolu, kterým ho Bůh pověřil ...

Následně je na Hospodinův rozkaz rybou vyvrhnut na břeh ...

IV. *Jonáš na břehu*

V prvním čtení jsme slyšeli, jak Ježíš odkazuje ke znamení proroka Jonáše. Má na mysli právě ty tři dny, které prorok strávil v břiše ryby a předesílá tím tři soumravné dny mezi svým ukřižováním a vzkříšením.

Vskutku v Jonášově příběhu nacházíme mnoho podobností s příběhem evangelií. Jonášův spánek v podpalubí lodi na rozbouřeném moři něčím připomíná Ježíšův klidný spánek na rozbouřeném Genezaretském jezeře. Jonášovo volání a modlitby něčím připomínají modlitbu Páně v Getsemane. Tři dny v hlubině jsou podobné třem dnům v hrobě ...

Ale při bližším pohledu vystupují na povrch rozdíly. Jonáš spí v lodi na rozbouřeném moři klidně, protože se domnívá, že Bohu unikl. Ježíš spí, protože

ví, že je v rukách Otce. Jonášovo volání je křikem člověka, který před Bohem uprchl až na samé dno, zatímco Ježíš hovoří důvěrně, jako u rodinného stolu, k svému nebeskému Otci.

A především - Ježíš i na svém kříži zůstává oslaveným a vyvýšeným vítězem nad hříchem i smrtí. Zatímco zachráněný a vyvržený Jonáš zůstává stále ještě jen trosečníkem ležícím na písčitém břehu.

Člověkem, který má svůj hlavní úkol ještě před sebou ...

Modlitba: Dobrý Bože, neopouštěj nás, ani když v životě troskotáme. Buď nám přítomný, když máme pocit, že nás odevšad obklopuje jen bezedná hlubina. Nacházej nás, i když před Tebou utíkáme, dej nám moudrost tě hledat, dokud je ještě čas. Dej, ať písní svého života tebe vždy chválíme a oslavujeme. Amen